

Philip Paquet & Adriaan Van Aken, *Over naar jou*

Lesvoorbereiding

3e graad ASO/TSO

- 1) Het is aan te raden de leerlingen de strip vooraf te laten lezen omdat ze op die manier de gelegenheid krijgen het verhaal op hun eigen tempo te lezen en eventueel te herlezen en ook aandacht te besteden aan de tekeningen.
- 2) Laat de leerlingen de pagina's van de strip ook vooraf nummeren. Voor de analyse van de strip werkt het sneller als je voor de illustratie van bepaalde verhaalaspecten kan verwijzen naar paginanummers.
- 3) Pols eerst naar de reacties van de leerlingen: wat vonden ze ervan? Hebben ze begrepen waarover het verhaal ging? Spraken de tekeningen aan? In dit stadium zou ik als leerkracht nog niet te veel inbrengen, maar vooral de leerlingen aan het woord laten. Leerlingen kunnen elkaars mening en interpretatie aanvullen of becommentariëren of vragen beantwoorden. In grote klassen gebeurt dit misschien best in groepjes, waarna er mondeling verslag wordt uitgebracht per groep. In kleinere klassen is een klassikale discussie waarschijnlijk ook werkbaar. De leerkracht houdt dan best in de gaten dat ook stillere leerlingen aan het woord komen.
- 4) Voor de bespreking van de strip werken de leerlingen in groepjes van 3 à 4 leerlingen. Zij krijgen antwoordbladen waarop zij de analyse van het verhaal stap voor stap kunnen opbouwen. De leerkracht begeleidt, suggereert, nuanceert, verbetert en vult aan waar nodig, maar het is de bedoeling dat de leerlingen zoveel mogelijk zelf de informatie aandragen.
 - a. de cover: de leerkracht vertelt klassikaal dat de cover al heel wat informatie prijsgeeft en vermeldt dat er drie belangrijke elementen op de cover terug te vinden zijn. Vraag voor de leerlingen: welke? (*stratenplan van de stad Antwerpen – terneergeslagen hoofdpersonage die zijn naaktheid verbergt achter een indianentooi – titel “Over naar jou”*). Antwoordblad 1 wordt uitgedeeld en de leerlingen proberen in groepjes te achterhalen wat de betekenis van elk van deze elementen is in het verhaal. Klassikale bespreking van de antwoorden achteraf.
 - b. de proloog: de leerkracht vertelt dat het verhaal niet onmiddellijk op de eerste pagina begint, maar dat er een stukje aan voorafgaat. Hoe noemen we dit in een roman? (*proloog*). Antwoordblad 2 wordt uitgedeeld en de leerlingen denken in groepjes na over deze proloog en functie hiervan voor het verhaal. Klassikale bespreking van de antwoorden achteraf.

- c. het hoofdpersonage: verder op antwoordblad 2 proberen de leerlingen een beschrijving te geven van het hoofdpersonage en na te denken over de veranderende houding die dit hoofdpersonage aanneemt t.o.v. de wereld om hem heen. Klassikale bespreking achteraf.
- d. de tekst: de leerkracht vraagt de leerlingen wat er bijzonder is aan de tekst van deze strip. (*zijn geen dialogen zoals normaal in een strip, vertoont literaire kenmerken, opsomming, geen zinnen, veel clichés,...*). Antwoordbladen 3 en 4 worden uitgedeeld. De leerlingen gaan op zoek naar de verschillende soorten informatie die we via de tekst krijgen. Ze zoeken ook tekstvoorbeelden die het literaire karakter van de tekst aantonen. Klassikale bespreking achteraf.
- e. de relatie tussen tekst en beeld: de leerkracht vraagt de leerlingen welke verschillende relaties zij zien tussen tekst en beeld (*tekst en beeld staan los van elkaar, tekst en beeld gaan samen, beeld geeft letterlijk weer wat in de tekst figuurlijk wordt bedoeld, tekst en beeld contrasteren*). Antwoordblad 5 wordt uitgedeeld en de leerlingen zoeken voorbeelden van elk van deze relaties.
- f. de tekeningen: aansluitend op de vorige opdracht denken de leerlingen na over de opbouw van een strippagina. Ze zullen wellicht zelf de suggestie doen dat er stroken en plaatjes worden gebruikt. Als de leerlingen er niet zelf opkomen, kan de leerkracht aanvullen dat een prototypische strippagina een erg regelmatige indeling vertoont, met plaatjes en stroken die telkens een ongeveer gelijke grootte vertonen. Vervolgens gaan de leerlingen met de tweede helft van antwoordblad 5 op zoek naar afwijkingen van de gewone opbouw van een strippagina en het kleurgebruik in de strip en denken ze na over het effect hiervan op de lezer. Klassikale bespreking van e. en f. achteraf.

Ideeën ter verdieping:

- 5) Er bestaat heel wat archiefmateriaal rond de politieke gebeurtenissen die aanleiding gaven tot het schrijven van de strip (zie bijlagen). Het kan zinvol zijn de leerlingen deze achtergrondinformatie mee te geven. Je zou de documenten ergens ter inzage kunnen aanbieden (bv. via een leerplatform) of er in de klas dieper op ingaan in de vorm van luister- en/of leesoefeningen of je kan de leerlingen zelf op zoek laten gaan naar deze informatie en in de vorm van een mondelinge presentatie aan hun klasgenoten laten voorstellen. Anderzijds bieden ook meer recente gebeurtenissen in de stad Antwerpen (Hans Van Themsche, hatelijkheden tegen de Joodse gemeenschap naar aanleiding van het Palestijnse conflict, het hoofddoekendebat, enz. maar ook in Brussel, cf. de rellen in Anderlecht en Molenbeek) een boeiende aanleiding om het over de moeilijkheden in een multiculturele samenleving te hebben.
- 6) Soundtrack: de leerlingen lezen de strip in de klas opnieuw en krijgen ondertussen de soundtrack te horen. De leerlingen proberen nadien te beschrijven wat ze hebben

gehoord en welk effect dat had op het lezen van de strip (*de soundtrack weerspiegelt de inhoud van het verhaal; geeft de klank bij het beeld, vb. poes, stadsgeluiden; vertolkt de emoties van het hoofdpersoonage en maakt op die manier de leeservaring intenser, bepaalt ook mee het leesritme cf. indeling van de pagina's*).

Om het oorspronkelijk multimediale karakter van het werk te respecteren zou je kunnen argumenteren dat het beter is strip en cd van in het begin samen aan te bieden, bijv. in een klassikale lezing met de soundtrack als achtergrond. In de praktijk blijkt het echter niet gemakkelijk voor de leerlingen om zich aan deze ervaring over te leveren zodat je vooral een bevreedend effect krijgt. Leerlingen worden erg onrustig omdat ze zich afvragen of ze het 'juist' doen en schenken daardoor minder aandacht aan de inhoud van de strip. Luisteren en lezen samen is op zichzelf al heel moeilijk, zeker als het dan ook nog gecoördineerd zou moeten verlopen. Daarom opteren we ervoor om de muziek pas achteraf aan te bieden.

- 7) Persoonlijke verwerking: de leerlingen krijgen de opdracht op zoek te gaan naar een gebeurtenis uit de actualiteit die een gelijkaardige impact heeft gehad op hun eigen leven of die hun minstens eventjes heeft doen opkijken van hun eigen dagdagelijkse bezigheden. Dit kan ingeleid worden door de leerkracht die een voorbeeld geeft van een belangrijke gebeurtenis die een direct effect had op zijn of haar leven. Eventueel kan ook een luisteroefening worden toegevoegd met een pakkend fragment uit een journaal (WTC-ramp, tsunami, milieuconferentie Kopenhagen). De leerlingen brengen een artikel mee naar de klas uit de krant, uit een tijdschrift of van het internet dat bericht over de door hen gekozen gebeurtenis en vertellen mondeling over het effect daarvan op hun eigen leven. Ze proberen bovendien uit te leggen waarom precies déze gebeurtenis hen geraakt heeft.
- 8) Uit de voorgestelde onderwerpen selecteert de leerkracht er een aantal. In groepjes (dit kunnen dezelfde zijn als in 4) maar dat is niet noodzakelijk) bespreken de leerlingen hoe zij met deze gebeurtenissen kunnen omgaan en wat zij zelf kunnen ondernemen om ervoor te zorgen dat dergelijke dingen niet meer gebeuren. Elke groep brengt mondeling verslag uit.
- 9) Concluderend klassengesprek: in 7) zal wellicht blijken dat wij zelf niet zo heel veel kunnen doen om de wereld te veranderen. Misschien werd ook al geconcludeerd dat het de politici zijn die de grootste invloed kunnen uitoefenen, omdat hun beleid de samenleving vorm geeft. In die zin is politiek bewustzijn en maatschappelijk engagement toch erg belangrijk.

10) Schrijfpdracht: de leerlingen schrijven op basis van de analyse een recensie over de strip. Zo vatten ze de essentie van de analyse nog eens samen en formuleren ze bovendien hun eigen mening.

11) Nog meer materiaal:

- interview A. Van Aken en Ph. Paquet in Knack
- portret Ph. Paquet in Focus Knack
- multiculturele stadswandeling met de gidsen van Antwerpen Averechts geeft de gelegenheid de buurt uit de strip ter plaatse te verkennen aan den lijve te ondervinden wat multiculturaliteit inhoudt
- audiomontage politiek taalgebruik, eventueel ook aan te grijpen om het over vaktaal en registers te hebben
- luisterversie van de strip (eventueel ook te gebruiken voor lezers met een visuele handicap of beperking)
- *Weer over naar jou*, strip door dezelfde auteurs, gebaseerd op een andere theatermonoloog van A. Van Aken, dit keer met een jonge vrouw in de hoofdrol. Hier is het afstompende effect van het consumentisme het belangrijkste onderwerp.

Over naar jou – Adriaan Van Aken en Philip Paquet
Analyse van het stripverhaal

A. Cover

De cover bestaat uit drie elementen. Bespreek voor elk van deze elementen de betekenis in het verhaal. Let ook op de schaduwen in de tekening.

- een stratenplan van de stad Antwerpen als achtergrond:

- een sombere figuur die zijn naaktheid verbergt met een indianentooi:

de titel “Over naar jou”:

B. Proloog

Het eigenlijke verhaal van de strip begint niet onmiddellijk op de eerste pagina. Er gaat een proloog aan vooraf.

Op welke pagina begint volgens jou het eigenlijke verhaal echt?

Waarom kies je deze plaats?

Wat is de functie van deze proloog voor de rest van het verhaal?

C. Hoofdpersonage

Wat komen we te weten over het hoofdpersonage? Bewijs wat je zegt waar mogelijk met verwijzingen naar de strip.

Er is een duidelijke ontwikkeling in het denken van het hoofdpersonage merkbaar. Welke?

Bewijs dit met zoveel mogelijk gegevens uit de strip.

D. Tekst

De tekst bestaat niet uit dialogen zoals je normaal in een strip zou verwachten, maar vormt grotendeels een soort van opsomming. Ga eens na in het boek welke verschillende soorten opgesomde dingen je kan terugvinden. Illustreer ook telkens met een tekstvoorbeeld en vermeld het paginanummer waarop je de tekst gevonden hebt.

-

-

-

-

-

-

-

De tekst vertoont duidelijk literaire kenmerken. Kan je hier voorbeelden van geven?

E. Relatie tussen tekst en beeld

Er zijn verschillende manieren waarop tekst en beeld naast elkaar werken in de strip. Zoek voor elk van onderstaande relaties twee voorbeelden in de strip.

- 1) tekst en beeld hebben niets met elkaar te maken
- 2) tekst en beeld gaan samen
- 3) beeld geeft letterlijk weer wat in de tekst figuurlijk wordt bedoeld
- 4) tekst en beeld spreken elkaar tegen

F. Tekeningen

De auteurs maken gebruik van de strip als medium om hun boodschap uit te dragen. Veel strips hebben een regelmatige paginalay-out met een vast aantal plaatjes per vast aantal stroken. *Over naar jou* wijkt van die normale opbouw af. Kan je hier voorbeelden van vinden?

Wat is het effect van deze afwijkende paginaopbouw voor de lezer?

Wat kan je zeggen over het kleurgebruik in de strip?

Wat zou hiervan de betekenis kunnen zijn?

BIJLAGEN

Over de auteurs:

Adriaan Van Aken

Adriaan Van Aken (°1973) is geboren in Mechelen, maar opgegroeid in Antwerpen. Hij studeerde eerst regentaat, maar volgde later ook nog een regisseursopleiding aan het RITS in Brussel. Daar ontmoette hij Stijn Devillé, die hem vroeg om mee te werken aan producties van theatergezelschap Braakland/ ZheBilding (BZB). Sinds 2001 maakt Van Aken deel uit van de artistieke kern van dat theatergezelschap. Hij schrijft en regisseert voorstellingen, vaak samen met Devillé. Soms vertrekken ze van bekende literaire werken, zoals *Ghosts* van Paul Auster (*Schimmen*, 2001) of *L'étranger* van Albert Camus (*De vreemdeling*, 2005) of van filmscenario's als *Trust* van Hal Hartley (*Trust*, 2007), maar even vaak schrijven ze hun voorstellingen zelf (bv. *Immaculata*, 2004, *Dansen, drinken, betalen*, 2005, *Burgerman*, 2006, *Roadmovie*, 2008, *Gevoelige mensen*, 2009). *Over naar jou* (2002) is een monoloog die Van Aken zelf opvoerde en waar hij een vervolg aan breide met *Weer over naar jou* (2004), een monoloog voor een actrice die samen met *Over naar jou* werd opgevoerd. Hij nam zelf het initiatief om van zijn voorstelling een strip te maken.

Philip Paquet

Philip Paquet (°1973) is geboren en getogen Antwerpenaar. Hij zat bij Van Aken op school en toen al werkten ze samen aan artistieke projecten. Met drie collega-auteurs publiceerde hij de bloemlezing *4Eyes* ("four eyes" - drie nummers verschenen tussen 1999-2001). Zijn eerste solostrips getuigden van zijn liefde voor jazz. Hij verstripte de autobiografie van jazzicoon Louis Armstrong (*Louis Armstrong*, 2001, inmiddels ook vertaald in het Italiaans), maakte een boek met kortverhalen over jazzlegendes (*Snapshots*, 2003) en publiceerde daarna twee delen van een moderne samoerairilogie (*Yume*, 2004 & 2007). Zijn eerste twee boeken waren Engelstalig. *Over naar jou* (2006) was zijn tweede boek in het Nederlands en zijn eerste boek dat zich in België afspeelt. In oktober 2009 verscheen van hetzelfde duo *Weer over naar jou*.

BIJLAGE 2: reacties op de strip

OVER NAAR JOU - DE STRIP! DE SOUNDTRACK!

"Over naar jou is de eerste 'leesbare' multidisciplinaire strip": Met 'Over naar jou' wilde Van Aken ook een zeker politiek en sociaal statement maken. Centraal staat bij hem de betrokkenheid. (...) Van Aken's grote sterkte is dat hij nergens met een prekerig vingertje staat te zwaaien - alles wat er gebeurt, is voor de oplettende lezer heel duidelijk, maar blijft impliciet.

De verdienste van Paquet bestaat er vooral in dat hij de lange monologue interieure waaruit de tekst is opgebouwd goed weet te verdelen. De pagina-opbouw en structuur van de strip zijn erg sterk. Nergens wordt het vervelend, nergens moeten er te grote lappen tekst worden ingevoegd. Het loopt (en leest) allemaal heel vlotjes.

Over naar de muziek dan. Die werd door orkestleider Youri Van Uffelen en zijn companen Rudy Trouvé en Ephraïm Cielen speciaal voor de strip gemaakt. De cd voegt wel degelijk iets aan de leeservaring toe, het is dus zeker geen gratuit experiment. Dergelijke pogingen om de strip uit zijn ghetto te halen en multidisciplinair te gaan werken, kunnen enkel worden aangemoedigd. (Kris Peeters in Gonzo Magazine)

"Bijzonder mooi stripverhaal": Bij het lezen van het verhaal bekruipt je soms het gevoel dat je in een spiegel zit te kijken: de emoties zijn bijzonder herkenbaar voor eenieder die in een stad woont. We worden heen en weer geslingerd tussen hoop en wanhoop, euforie en frustratie. En dit zonder een greintje hoogdravendheid of bombast. Ook mooi is dat dit warme en eerlijke portret vergezeld is van een eveneens lichtjes fantastische soundtrack, een samenwerking tussen multitalenten als Rudy Trouvé, Youri Van Uffelen, Tim Liebaert en Ephraïm Cielen. Dikke aanrader. Maar wil je niet op je honger blijven zitten, wees dan snel, de oplage is beperkt! (fd in RifRaf)

"Helikopters boven de stad": Van Aken en Paquet blijven ver weg van een eenduidige boodschap met opgeheven vingertje. Geen simplistische tirades tegen extreemrechts dus, maar het verhaal van een twintiger die zijn plek onder de zon nog moet vinden. Begeleid door een interne monoloog die even associatief als retorisch overdacht is, komt de lezer samen met het hoofdpersonage tot de conclusie dat het geen zin heeft om je af te sluiten van de politiek. Politiek is immers overal. (Gert Meesters in Knack)

"Een geslaagde blik in de ziel": De samenwerking tussen tekenaar Philip Paquet en theatermaker Adriaan Van Aken werkt zowel herkenbaar als confronterend en is zondermeer een geslaagde blik in onze ziel. (jehe in Metro)

"Verhaal met een boodschap": Albums als deze Over naar Jou mogen van ons gerust naast de grafische romans van de buitenlandse grote namen staan. (...) Nergens valt een zweem van een politiek correct zedenlesje op te merken. Ook na de verkiezingen blijft dit album de moeite van het lezen meer dan waard. (Marc Bastijns op stripspecialzaak.be)

"Een strip die doet denken": Paquet tekende in amper twee maand tijd een album van liefst 62 pagina's. Dat is uitzonderlijk snel voor een strip. Maar de kwaliteit heeft er niet onder geleden. (Michel Kempeneers in De Standaard)

"Geachte heer Van Aken. Hartelijk dank voor het bezorgen van het boek 'Over naar jou'. Met vriendelijke groeten. (Antwerps burgemeester Patrick Janssens, via email)

"Over naar Jou zou verplichte lectuur moeten zijn in politieke academies. Politici kunnen alleen maar leren van de manier waarop in de strip het individu zijn directe omgeving ervaart en ervoor kiest daar al dan niet iets mee aan te vangen." (Antwerps CD&V-schepen Marc Van Peel in zijn speech tijdens de voorstelling van het album)

Over naar jou – Adriaan Van Aken en Philip Paquet

Analyse van het stripverhaal

A. Cover

De cover bestaat uit drie elementen. Bespreek voor elk van deze elementen de betekenis in het verhaal. Let ook op de schaduwen in de tekening.

- een stratenplan van de stad Antwerpen als achtergrond:

De stad Antwerpen is waar het verhaal zich afspeelt. Het is de woonplaats van het hoofdpersonage en ook het decor van een aantal gewelddadige rassenconflicten die het hoofdpersonage wakker schudden uit zijn egocentrische isolement. Er lijkt een donkere wolk aan te komen drijven die haar dreigende schaduw over de stad werpt: door de rellen breken duistere tijden aan voor de stad. Noot voor de leerlingen die Antwerpen kennen: enkele heel typische straatnamen (Turnhoutsebaan) zijn veranderd om de band met Antwerpen niet té sterk te maken.

- een sombere figuur die zijn naaktheid verbergt met een indianentooi:

Het hoofdpersonage uit het verhaal ervaart een grote machteloosheid bij de gebeurtenissen die zich in zijn stad afspelen. Zijn naaktheid symboliseert zijn kwetsbaarheid; de indianentooi die hem onoverwinnelijk maakte, heeft hij afgenomen en maakt dat hij nu een beetje potsierlijk staat te kijken naar wat zich onder zijn neus afspeelt. De schaduw die zijn gezicht haast volledig bedekt, toont aan dat hij het allemaal nogal somber ziet.

de titel “Over naar jou”:

De titel is een duidelijke verwijzing naar het clichézinnetje waarmee verslaggevers het woord doorgeven aan een collega, maar houdt ook een oproep voor de lezer in: nu is het jouw beurt om een standpunt in te nemen, om iets met de boodschap van de strip te doen.

noot: De strip werd gemaakt in volle verkiezingstijd, vlak voor de belangrijke gemeenteraadsverkiezingen in 2006, die in Antwerpen leken te zullen uitdraaien op een tweestrijd om het burgemeesterschap tussen Patrick Janssens en Filip De Winter. In die zin zou de strip een beetje eenzijdig gezien kunnen worden als een pamflet om tegen het Vlaams Belang te stemmen.

B. Proloog

Het eigenlijke verhaal van de strip begint niet onmiddellijk op de eerste pagina. Er gaat een proloog aan vooraf.

Op welke pagina begint volgens jou het eigenlijke verhaal echt?

Waarom kies je deze plaats?

Dit is vatbaar voor discussie. Louter tekstgewijs is de proloog er eigenlijk niet, maar als je naar de tekeningen kijkt, begint het eigenlijke verhaal pas op pagina 5, waar het hoofdpersonage voor het eerst in beeld komt. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om het eigenlijke verhaal te laten starten op pagina 4 waar in de tekst de opsomming begint van zaken die het hoofdpersonage te doen staan en die zeker tot pagina 19 ononderbroken door zal lopen.

Wat is de functie van deze proloog voor de rest van het verhaal?

De proloog plaatst het verhaal in zijn multiculturele context die ten slotte aanleiding zal geven tot het geweld. De figuur van het joods-orthodoxe jongetje dat aan het eind van het boek het onschuldige slachtoffer zal worden van dat geweld vergroot de betrokkenheid van de lezer en maakt de zinloosheid van de bloedige rellen des te pijnlijker voelbaar.

C. Hoofdpersonage

Wat komen we te weten over het hoofdpersonage? Bewijs wat je zegt waar mogelijk met verwijzingen naar de strip.

Hij is een late twintiger, pas afgestudeerd en werkzoekend (p. 5, 7, 8, 11, 13). Hij woont in een flat (p. 5, 53, 59) in Antwerpen (cover) met zijn liefde (p. 6-7, 17, 24, 31) en een kat (p. 5, 7, 8, 9, 10). Hij worstelt met de overgang naar het verantwoordelijke volwassen leven (opsomming van dingen die hem te doen staan) en zoekt zijn vlucht in muziek (p. 8-9, 16, 22, 23), sigaretten (p. 23, 24, 25) en drank (p. 22, 24, 46, 57) of kinderlijke fantasieën (p. 17, 26-27, 32, 49-50, 52, 53-54).

Er is een duidelijke evolutie in het denken van het hoofdpersonage merkbaar. Welke?

Hoewel hij aanvankelijk vooral bezig was met zichzelf en de organisatie van zijn eigen leven, sijpelt de werkelijkheid rondom hem steeds nadrukkelijker zijn wereld binnen en dat geeft hem een onbehaaglijk gevoel. Zijn eigen bekommernissen verliezen volledig hun belang in vergelijking met het geweld om hem heen.

Bewijs dit met zoveel mogelijk gegevens uit de strip.

p. 39 (wat hij op televisie ziet verstoort hem), p. 40 (dreigt opgeslokt te worden door zijn onrust, maar komt terug tot zichzelf door het etentje dat zijn vriendin voor hem heeft klaargemaakt) p. 41 (slapeloosheid cf. p. 17), p. 55 (ontdaan van al zijn heldhaftigheid blijft hij uiterst kwetsbaar en machteloos achter)

D. Tekst

De tekst bestaat niet uit dialogen zoals je normaal in een strip zou verwachten, maar vormt grotendeels een soort van opsomming. Ga eens na in het boek welke verschillende soorten opgesomde dingen je kan terugvinden. Illustreer ook telkens met een tekstvoorbeeld en vermeld het paginanummer waarop je de tekst gevonden hebt.

- *dingen die hem te doen staan: Humo lezen, de trein nemen, familiefeesten bijwonen (p. 4), een job zoeken, verhuizen, de administratie in orde brengen (p. 5), enz. (zeker tot p. 19)*
- *keuzes die hij daarbij moet maken: de snelste, de meest praktische, de meest complete, de minst complexe, de allergoedkoopste (p. 20), Professioneel tarief? Jongerentarief? Seniorentarief? Tarief voor uitkeringsgerechtigden (p. 21)*
- *gevoelens die hij daarbij ervaart: de schaamte, het schuldgevoel. Al die keren dat ik toen je me nodig had niet ben opgedaagd. [...] Ik had mij verstoep. Ik was op een plek waar niemand mij kon zien (p. 25-26); En ik schaam mij. Ik schaam mij... (p. 42-43)*
- *bedenkingen die hij maakt: De wereld lijkt zo groot. De tijd zo krap bemeten. En zoveel dat er te doen is tegenwoordig. (p. 1-3); En na de sport? En na de reclame? En na nieuws en actueel? Wat dan? Wat dan? Wat dan? (p. 39)*
- *flarden uit reclameteksten: de snelste, de meest praktische, de meest complete, de minst complexe, de allergoedkoopste (p. 20) Wandklokjes, eurocalculators (p. 21)*
- *flarden uit journaals: De stand blijft 2-0 (p. 16) gestegen tekorten, verhoogde uitgaven, verzadigde arbeidsmarkt, openbare aanbestedingen, bedrijfsinvesteringen (p. 33), indexaanpassingen, ontwikkelingszaken, [...] reporter ter plaatse, voor een eerste reactie gaan we over naar, naast mij staat, wij staan hier voor, over naar jou, weer over naar jou, over naar jou... (p. 36-39)*
- *clichézinnnetjes van politici: het is een signaal van de kiezer (p. 11), het verbruik dient vermeerderd... (p. 23), gestegen tekorten, verhoogde uitgaven, verzadigde arbeidsmarkt, openbare aanbestedingen, bedrijfsinvesteringen (p. 33), de*

inspanningen die wij allemaal zullen moeten leveren, de verliezen die niet meer kunnen worden doorgerekend aan de klant (p. 34).

De tekst vertoont duidelijk literaire kenmerken. Kan je hier voorbeelden van geven?

bewust taalgebruik, spelen met taal:

vb. hoe meer zielen, hoe minder er overblijft voor mij – hoe meer zielen, hoe meer er gezopen gaat worden natuurlijk (creatief gebruik van uitdrukkingen (p. 19-22)

p. 9: uitdagingen aangaan, inkopen inslaan, uitzet uitbreiden (herhaling van woorddelen)

p. 27: kans niet gegrepen, grap niet begrepen, begrip niet opgebracht, misselijkheid voorgewend, nederlaag nipt afgewend (herhaling van dezelfde klanken: ge-, be-, gr(e)-, -gewend)

E. Relatie tussen tekst en beeld

Er zijn verschillende manieren waarop tekst en beeld naast elkaar werken in de strip. Zoek voor elk van onderstaande relaties twee voorbeelden in de strip.

- 5) tekst en beeld hebben niets met elkaar te maken
p. 2-3: de tijd zo krap bemeten, en zoveel dat er te doen is tegenwoordig; p. 4: de Humo lezen, de trein nemen, familiefeesten bijwonen, p. 8-9: huursubsidie aanvragen, alles uitzoeken, wonen boven winkels, contacten leggen, e-mails versturen en beantwoorden ,...
- 6) tekst en beeld gaan samen (talloze voorbeelden)
*p. 6: koffie drinken, oude vrienden inviteren (±), lief kussen
p. 8: het kruiswoordraadsel in de krant De Morgen oplossen, surfen naar de website van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding*
- 7) beeld geeft letterlijk weer wat in de tekst figuurlijk wordt bedoeld
p. 16: de bal onschadelijk maken, het doelpunt voorkomen; p. 19: nieuwe mogelijkheden, hoe meer mogelijkheden hoe beter,...; p. 24: het juiste pad inslaan; p. 28: een bloeiende onderneming
- 8) tekst en beeld spreken elkaar tegen
p. 9 + p. 24: nieuwe uitdagingen aangaan

F. Tekeningen

De auteurs maken gebruik van de strip als medium om hun boodschap uit te dragen. Veel strips hebben een paginalay-out met een vast aantal plaatjes per vast aantal stroken. *Over naar jou* wijkt van die normale opbouw af. Kan je hier voorbeelden van vinden?

de tekenaar maakt zeker geen gebruik van een vast aantal plaatjes per strook, of een vast aantal stroken per pagina maar speelt met de pagina-indeling op alle mogelijke manieren. vb. p. 1-7, 18, 25, 32, 37, 40, 55, 56,...

Wat is het effect van deze afwijkende paginaopbouw voor de lezer?

De afwisseling in de grootte van de plaatjes varieert het leestempo. De tekenaar bepaalt zo hoe snel het verhaal verloopt: hoe meer plaatjes per pagina, hoe sneller je als lezer van het ene plaatje naar het volgende gaat. De paginagrote tekeningen doen de lezer even stilstaan en markeren zo een breuk in het verhaal.

Wat kan je zeggen over het kleurgebruik in de strip?

hoofdzakelijk zwart-wit. Op de laatste bladzijden worden rode accenten aangebracht.

Wat zou hiervan de betekenis kunnen zijn?

Het rood symboliseert het geweld en de bloederigheid van de laatste scènes in het boek. Het is een kleur die erg schreeuwerig is en alles overstemt, net zoals de gebeurtenissen in Antwerpen dat met het hoofdpersonage doen (cf. over deze kleur ook interview met Philip Paquet uit Focus Knack).

Interview uit *Knack*, 27 september 2006.CULTUUR [POLITIEK STRIPBOEK *Over naar jou*]

Helikopters boven de stad

In de beeldvertelling *Over naar jou* komt het door Antwerpen zwervende hoofdpersonage tot het besluit dat 'de politiek' ook hém aangaat. Theatremaker Adriaan Van Aken en stripauteur Philip Paquet over hun unieke samenwerking: 'We wilden laten zien wat er zou gebeuren als het eens echt misloopt.'

DOOR GERT MEESTERS

Strips naar theaterstukken zijn niet nieuw. Het Theaterfestival bracht zes jaar geleden nog de bundel *Papieren drama's* uit, met zes 'verstripte' stukken van onder anderen Hugo Claus en Gerardjan Rijnders. Toch is het initiatief van Adriaan Van Aken, een van de drijvende krachten achter muziektheatergezelschap Braakland/Zhe-Bilding (BZB), uniek. Hij zocht zijn oude schoolmakker en striptekenaar Philip Paquet op met het voorstel om samen zijn theatermonoloog *Over naar jou* tot een beeldvertelling om te smeden. Omdat 'de tekst zich er goed toe leende', maar ook omdat 'het weer verkiezingen zijn en dan grijp ik altijd terug naar *Over naar jou*'.

Is *Over naar jou* dan een politieke strip? Zeker, maar Van Aken en Paquet blijven ver weg van een eenduidige boodschap met bijbehorend opgeheven vingertje. Geen simplistische tirades tegen extreemrechts dus, maar het verhaal van een twintiger die zijn plek onder de zon nog moet vinden. Begeleid door een interne monoloog, die even associatief als retorisch overdacht is, komt de lezer samen met het hoofdpersonage tot de conclusie dat het geen zin heeft om je af te sluiten van de politiek. Politiek is immers overal. Philip Paquet brengt na de hoofdzakelijk Amerikaanse verhalen *Louis Armstrong*, *Snapshots* en *Yume* voor het eerst zijn eigen stad in beeld en die lokale verankering komt zijn werk ten goede. Een gesprek met twee geboren en getogen Antwerpenaren, tevreden over hun samenwerking maar minder tevreden over wat er gebeurt in hun stad. **Hoe is de tekst van *Over naar jou* ontstaan?**

ADRIAAN VAN AKEN: In de schoot van een workshop die ik jaren geleden in het Stuk in Leuven aan studenten gaf. Ik gebruikte daarvoor vaak vragenlijsten. Het viel me op dat ze over politieke thema's nauwelijks iets te vertellen hadden. Een vraag uit de workshop luidde: 'Wat zou er veranderen als het Vlaams Blok aan de macht kwam en wat zou er veranderen voor jou per-

soonlijk?' Een meisje antwoordde na enig gepeins op de tweede vraag dat het enige verschil waarschijnlijk zou zijn dat haar schoonmaakster niet meer zou komen! (lacht) Op de vraag welk stuk wereldgeschiedenis ze niet hadden willen missen, antwoordde iemand, doelend op het WTC-drama: '14 september'. (lacht) *Over naar jou* heb ik toen geschreven als een tegenwicht. Na een eenmalige opvoering door een cursist in de workshop ben ik de tekst later zelf beginnen te spelen.

Hoe komt u dan op het idee om van dat theaterstuk een strip te maken?

VAN AKEN: De tekst is heel visueel. Elk zinnetje is ongeveer een beeld. En Philip kan ook vertellen en schrijven. Hij kijkt ongelooflijk veel naar film, leest veel stripverhalen. Op een bepaalde plaats raken onze referenties elkaar en dat is de plek waar deze strip is ontstaan.

PHILIP PAQUET: Soms is het heel fijn om gewoon te tekenen wat er beschreven staat, maar op andere momenten zag ik beelden voor me die afwaken van de tekst. Ik vond dit verhaal meteen boeiend omdat ik er zo veel beelden bij kon bedenken. Het hoofdpersonage loopt rond en is verzonken in zijn eigen gedachten. Alledaagse handelingen kunnen dus op een geslaagde manier vermengd worden met zijn visioenen. Ik teken ook graag filmisch en dat paste perfect bij dit boek. Ik herkende mezelf ook in de apathie van de hoofdpersoon tegenover de politiek. Net als hij had ik vroeger het gevoel dat er wel van alles om me heen gebeurde, maar dat ik me daar vooral niet te veel van moest aantrekken. Nu ben ik veel alerter.

In de recensies van het originele theaterstuk wordt met geen woord gerept over een mogelijke politieke betekenis. De strip is explicieter. Hebt u de indruk dat de politieke inhoud van uw tekst aanvankelijk niet goed begrepen werd?

VAN AKEN: Een beetje wel. Toen ik *Over naar jou* schreef, was de politieke context duidelijk aanwezig: de pro-Palestijnse betoging met Dyab Abou Jahjah die uit de hand liep en later de moord op Moham-

med Achrak. Opeens vlogen de helikopters een stuk lager over de stad. Dat was beangstigend. Maar in de tekst zelf staan maar enkele kleine allusies op die gebeurtenissen. Ik wilde de strip inderdaad onder meer maken omdat het me menens was met de zin 'dan breekt er geweld uit/in de straten van mijn stad'.

PAQUET: We hebben dat zelfs uitvergroot in de tekeningen. Ik had me eigenlijk wat ingehouden, maar Adriaan heeft me overtuigd om voluit te gaan. We wilden laten zien wat er zou gebeuren als het eens echt misloopt.

VAN AKEN: Ten tijde van die rellen bracht een Nederlandse journalist van Nova verslag uit van bij de spoorwegbrug op de Plantijn-Moretuslei. Hij legde uit dat die brug de scheidingslijn was tussen de Joodse en de Arabische wijk van Antwerpen en dat nergens anders ter wereld die wijken zo

ADRIAAN VAN AKEN EN PHILIP PAQUET
Politieke strip zonder opgeheven vingertje.

dicht bij elkaar lagen. Dat heeft indruk op me gemaakt. En tegelijk was ik er ook trots op. Gewoonlijk leven Joden en Arabieren hier probleemloos naast elkaar. Ze hebben misschien niet zoveel contact met elkaar, maar er zijn ook geen problemen. Toen de Joden de Westelijke Jordaanoever binnengevallen waren en kampeerden voor het kantoor van Arafat, zijn hier bij uitzondering toch wat incidenten geweest: een Joodse pop werd in brand gestoken, stenen en molotovcocktails werden naar synagoges gooid. Gelukkig zonder veel erg.

PAQUET: Ik woon overigens aan de andere kant van de brug, dus dit is een symbolische samenwerking van iemand uit de Joodse en iemand uit de Arabische wijk. (lacht) Bij mij om de hoek staat een van de grootste synagoges van Antwerpen en die werd toen zwaar bewaakt. Je voelde de spanning.

Jullie boek is duidelijk tegen onverschilligheid en onverdraagzaamheid gericht en verschijnt niet toevallig kort voor de gemeenteraadsverkiezingen. Vrezen jullie niet dat die boodschap alleen zal terechtkomen bij de mensen die er al van overtuigd zijn?

VAN AKEN: We hebben heel hard ons best gedaan om de strip zo open en toegankelijk mogelijk te maken. Hij is niet meer dan een vertrekpunt om over politiek na te denken.

Hoe belangrijk is Antwerpen in deze strip?

PAQUET: Voor mij is de stad wel belangrijk, omdat Antwerpen nu eenmaal de plaats is waar we wonen en waar al die foute dingen gebeuren. Antwerpenaren zullen de stad ook wel herkennen in de strip, maar het werkt niet storend voor iemand die hier nog nooit geweest is.

VAN AKEN: Er is hier zo veel gebeurd de laatste tijd. De nieuwe voorstelling van ons gezelschap heet *Burgerman*. Die begint bij Hans Van Themsche en eindigt bij de daaropvolgende Stille Mars. Ik heb tijdens het schrijven gemerkt dat ik me enorm hard aantrek wat hier allemaal gebeurt. De tekst van *Over naar jou* is er destijds trouwens in één geut uitgekomen. Ik moest dat ei blijkbaar wel kwijt.

DE STRIP 'OVER NAAR JOU' LIGT EERSTDAAGS IN DE WINKEL. (UITGEGEVEN DOOR BRIES, 72 BLZ., €12. DE VERSIE MET SPECIAAL GECOMPONEERDE SOUNDTRACK DOOR YOURI VAN UFFELN KOST €17.) TENTOONSTELLING VAN DE ORIGINELE TEKENINGEN VAN 21 TOT 29 OKTOBER IN EXPOZONE TRANSIT, DE CONINCKPLEIN 21, 2060 ANTWERPEN, WWW.TRANSITZONE.BE. DE THEATERVEROORSTELLING 'OVER NAAR JOU' KAN NOG ALS HOORSPEL BELUISTERD WORDEN OP WWW.INBREEK.BE.

27 SEPTEMBER 2006 KNACK 67

Interview met Philip Paquet uit *Focus Knack*, 30 september 2009.

zelfbeeld

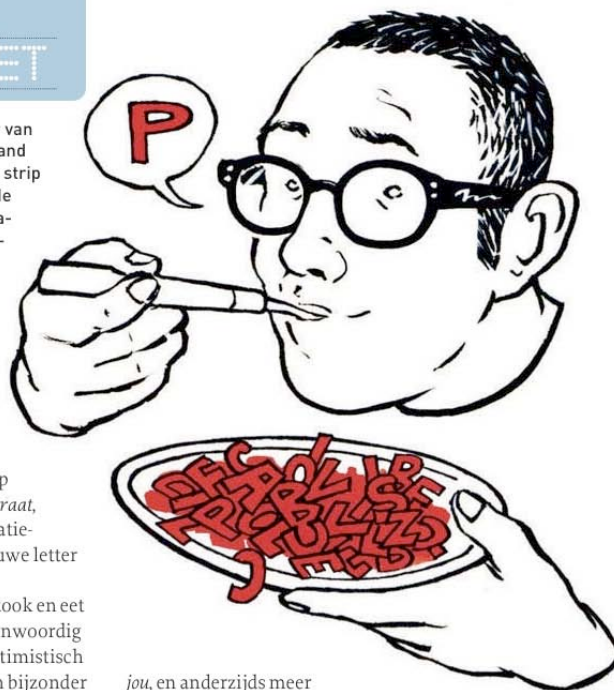
PHILIP PAQUET

Philip Paquet (35) is de striptekenaar en illustrator van onder meer 'Louis Armstrong' en 'Yume'. Deze maand verschijnt 'Weer over naar jou', zijn jongsteling. De strip wordt samen met de begeleidende soundtrack en de monoloog van Sara Vertongen waarop de strip gebaseerd is, live voorgesteld in cc Berchem op 23 oktober. Meer info: philippaquet.com en braakland.be.

Dit portret is gebaseerd op een foto van mij, alleen is het bord pasta vervangen door een bord lettertjes. Je moet er niet te veel achter zoeken: ik wilde gewoon iets met de letter P doen, mijn handtekening als tekenaar – ik zet heel zelden mijn volledige naam onder een tekening. De rest van de pasta is dus ook maar een hoop lettertjes geworden. Het heeft wel iets van *Sesamstraat*, als ik het zo bekijk. Het lijkt wat op die oude animatie-sequenties waarin kindertjes voor de buis een nieuwe letter aangeleerd werden.

Wat dit zelfportret over me zegt? Dat ik graag kook en eet – net zoals de rest van Vlaanderen, zo lijkt het tegenwoordig wel. Dat ik optimistisch ben. Misschien zelfs té optimistisch voor sommige mensen. De laatste maanden waren bijzonder stressvol qua werk. De meeste mensen zouden dan schrik krijgen om eraan onderdoor te gaan, maar ik blijf stug denken dat het allemaal wel zal lukken. Die glimlach is dus echt geen toeval. En dat ik een fiftiesbril heb gekocht in Japan, een fantastisch land. De hele cultuur van Japan fascineert me: de esthetiek, het eten, de samoeraigedachte en de prachtig gestileerde prints van kunstenaar Ando Hiroshige. Samen met jazz – mijn muzikale liefde – is Japan mijn favoriete onderwerp om rond te tekenen.

Stilistisch is dit portret een mengvorm. De laatste jaren heb ik twee verschillende stijlen ontwikkeld. Enerzijds sterk gestileerde tekeningen in zwart-wit, genre *Weer over naar*

jou, en anderzijds meer gedetailleerde tekeningen in grijswaarden genre *Yume*. Ik denk dat dit zelfportret zo'n beetje tussen de twee in zit.

Rood is mijn favoriete kleur. Het is mijn manier om emotie over te brengen in mijn overwegend zwart-witte universum. Niet dat ik niet van kleuren houd, maar zwart-wit ligt me gewoon het beste. Mijn grote voorbeelden gebruiken ook heel weinig kleur. Franquin en zijn *Zwartkijken* bijvoorbeeld. Het werk van Frank Miller – je weet wel, die van *Sin City*. Of de fantastische José Muñoz, die me met zijn biografie van Billie Holiday zwaar beïnvloed heeft. Eerlijk: het wordt toch niet veel mooier dan dat? **GEERT ZAGERS**

*Berichten over de reacties op de dood van Mohammed Achrak uit
De Standaard, 27 november 2002*

De Standaard

www.standaard.be

Situatie Borgerhout blijft gespannen na onrustige dag (update 2)

- woensdag 27 november 2002 Bron: belga

ANTWERPEN - In de Antwerpse wijk Borgerhout zijn vandaag enkele honderden migranten verzameld rond het Groeningerplein. Er is geroepen en enkele relschoppers gooiden met stenen naar journalisten. Rond 17.00 uur is de situatie rustiger geworden. Het is afwachten of dat vanavond ook zo blijft.

De ongeregelde heden begonnen nadat een deel van de migrantengemeenschap bijeen was geweest in een moskee om het slachtoffer van de moord van gisteren te herdenken.

Volgens de woordvoerder van de lokale politie hebben enkele relschoppers auto's beschadigd. De korpschef van de Antwerpse politie Luc Lamine probeerde met enkele jongeren te praten om ze tot bedaren te brengen.

Rond 16.30 uur hebben korpschef Lamine en mensen van zijn staf een gesprek gehad met vertegenwoordigers van de Marokkaanse gemeenschap. Fons Bastiaenssens, woordvoerder van de lokale politie, noemde het gesprek heel opbouwend en drukafbouwend. Over de inhoud ervan wilde Bastiaenssens niet al te veel kwijt.

Vanavond vindt nog een vergadering plaats van vertegenwoordigers van de Marokkaanse gemeenschap.

Verdachte aangehouden

De verdachte van de schietpartij is vandaag door de onderzoeksrechter onder aanhoudingsmandaat gesteld. Dat meldt parketwoordvoerder Dominique Reyniers. De man maakt volgens de woordvoerder een „erg verwarde indruk" en is daardoor nog niet ernstig verhoord.

psr

Familie slachtoffer roept op tot kalmte

- woensdag 27 november 2002 Bron: belga

ANTWERPEN - „Mijn broer is gisteren overleden", begon Satif Achrak vandaag een verklaring aan de pers. „Hij werd vermoord door onze buurman, die vijf jaar naast ons heeft gewoond." Volgens de broer van het slachtoffer was het duidelijk een racistische moord. Satif vroeg alle gemeenschappen om met de familie mee te leven. „We hopen dat er geen rellen uitbreken en dat er geen misbruik gemaakt wordt van de gebeurtenissen", voegde de man eraan toe.

Volgens burgemeester Leona Detiège woonde de familie van het slachtoffer al sinds 1973 in Antwerpen en zijn er nooit problemen geweest. Zowel de burgemeester als Dirk Grootjans, schepen van Integratie Veiligheidszorg, drukten hun bewondering voor de vader van het slachtoffer uit. Die probeerde gisteravond de relschoppers te bedaren.

„Het overgrote deel van de Antwerpenaren leeft met de familie mee en heeft geen kruimel begrip voor het zinloze geweld van gisteren", zegt Grootjans. „Laat ons die mensen de rust en kalmte gunnen om het overlijden te verwerken."

Voorlopig geen bewijs

Ook de procureur des Konings Bart Lijsebeth zegt dat de denkpiste van een racistische aanslag niet wordt uitgesloten. „Maar voorlopig is daar geen bewijs van", zegt hij.

Lijsebeth zegt wel de nultolerantie te zullen invoeren voor de rellen. „Maar dan moeten we ons aan twee voorwaarden houden", zegt hij. „Ten eerste moeten we de daders vatten. En bovendien moeten we genoeg bewijzen tegen de persoon in kwestie verzamelen."

kld